

A BEFOGADÓ NEMZETI TÁMOGATÁS FELADATAINAK MEGSZERVEZÉSE A GAZDASÁGMOZGÓSÍTÁS ÚJ RENDSZERÉBEN

Takács Béla¹

Hölgyeim és Uraim, tisztelettel köszöntöm Önöket!

Az nyilván nem meglepő, hogy a Befogadó Nemzeti Támogatásról szólok, s tán az sem, hogy ennek a gazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása aspektusából.

Egy alulnézetes és egy felülnézetes probléma-felvetéssel kezdem.

Az alulnézetes egy példával: Amikor sok repülő átrepült hazánk felett, akkor egyszer éjszaka csöngött a telefonom és a paksi polgármester jelezte, hogy a paksiak megszokták, hogy ott az erőmű körül repülési tilalom lévén nemigen zavarja éjszakai nyugalmukat holmi repülőgép zaj, most meg igen.

Csak azért mondtam el ezt a példát, hogy érzékeltessem, hogy a Befogadó Nemzeti Támogatás elemei egyenként nagyon reális, egyszerű, kézzel fogható, úgymond könnyen megoldható elemek. Mint ez a példa is bizonyítja, rengeteg ilyen elem van és ennek a rengeteg elemnek sok-sok gazdája és ennek a sok gazdának az együttműködését meg kell szervezni.

A felülnézetes komment pedig a következő: Bő két éve, lassan három is annak, hogy az az elgondolás alakult ki, hogy a nemzeti biztonsági stratégia, a honvédelmi alapelvek után az ország védelmi felkészítése és mozgósítása – ezen belül a gazdaság védelmi felkészítése és mozgósítása – koncepcióját ki kell alakítani és aztán ennek bizonyos fő elemeinek – így a gazdaságmozgósítás, a befogadó nemzeti támogatás – jogi regulációját meg kell szülni.

Az a helyzet, hogy ez a fölülről építkezés – ne vizsgáljuk milyen okból – elakadt, így most nincs más út, minthogy az egyes fő elemeket össze kell rakni és vállalni kell azt a kockázatot – gyakorlatilag biztosan bekövetkező szituációt – hogy, ha felmerül a működés során valamilyen aszinkron, akkor ezeket utólag kell kiigazítani.

¹ Takács Béla, MKGazdasági és Közlekedési Minisztérium, főosztályvezető.

Hallottuk *Patyi úrtól*, hogy a Befogadó Nemzeti Támogatás regulációja születőben van – én itt jelenthetem, hogy a gazdaságfelkészítés és -mozgósítás regulációja kész van abban az értelemben, hogy egyeztetett, legalábbis szakmailag egyeztetett normaszöveg él, a tárcaközi egyeztetése napjainkban folyik és a benyújtás küszöbön áll, tehát elvileg egy kormányrendelet hamarosan megszülethet. Ezt nyilván esetleg utólag szinkronba kell hozni a Fogadó Nemzeti Támogatásra vonatkozókkal, hasonló szabályozással.

Ezzel tulajdonképpen már bele is vágtam a mondókámba.

A Befogadó Nemzeti Támogatás egy nagyon-nagyon összetett feladat rendszere, egy nagyon-nagyon durva közelítéssel a gazdaságmozgósítás szempontjából úgy is fölfogható, hogy ez egy újabb igénytámasztó lapja a rendszernek. Tehát ahogy a honvédség, ahogy a rendőrség – és így tovább, és így tovább – úgy a szövetségeseink is bizonyos igényeket bejelentenek.

De ez a nagyon leegyszerűsített modell mindenképpen alkalmas volt – akár hogy is elemeztük az egyes részleteket – arra, hogy a jogi megfogalmazásokat is konkrétan meghatározhassuk.

Ez mind a koncepció kialakításánál, mind pedig a már említett kormányrendelet részleteinek kidolgozásánál egy jó fogódzó volt és – legalábbis mi nem bukkantunk olyan ellentmondásra, ami ezt az alapelvet megkérdőjelezte volna – ebből pedig következik, hogy mind a végrehajtással kapcsolatos módszertani útmutatóban, mind pedig a gazdaságmozgósítási adatgyűjtésről szóló miniszteri rendeletben ezen alapelv mentén kezeltük ezt a feladatot.

A BNT elméleti és jogi alapjainak illesztése a gazdasági felkészítés és gazdasági mozgósítás rendszerébe:

- a gazdasági felkészítés és gazdasági mozgósítás új koncepciójába;
- a gazdasági felkészítés és gazdaságmozgósítás feladatai végrehajtásáról szóló kormányrendeletbe;
- a védelemgazdasági alapterv Módszertani útmutatójába és
- a gazdaságmozgósítás célú adatgyűjtésről szóló miniszteri rendeletbe.

Megjegyzem, hogy ezen két utóbbi dokumentum – tehát a módszertani útmutató és a miniszteri rendelet is – gyakorlatilag kész, egy szakmai egyeztetésen már túljutott, a hivatalos tárcaközi egyeztetést és a kiadást most azért fékeztük le, hogy a kocsi ne előzze meg a lovat. Tehát a gazdaságmozgósítási kormányrendeletet elindítjuk, de ezen két utóbbi szabályozást azért egy picit később, – ez csak két-három hónapot jelent – tervezzük életbe léptetni.

A Befogadó Nemzeti Támogatás, mint elem. Először is arra szeretnék rámutatni, hogy maga a befogadó nemzeti támogatás mint feladat volt az, amelyik nagyon nagy súllyal követelte ki a gondolkodásunkban azt, hogy míg korábban mindig csak gazdaságmozgósításról szóltunk, most nagyon komolyan két kategóriát megkülönböztetünk. **A gazdaság felkészítési részt** és a **gazdaság mozgósítási részt**. Ennek az egyik fontos oka az volt, hogy – mint azt már régebben is felismertük és gyakoroltuk – míg a gazdaság mozgósításra – a szó eredeti értelmében, hozzáteszem szerencsére – nagyon kis valószínűséggel kerül sor, addig a gazdaság felkészítése egy folyamatos, állandó feladat, annak a gyakorlati alkalmazására számos szituációban (veszélyhelyzet: árvíz vagy hófúvás) mindenképpen számítani kell, hogy be kell vezetni intézkedéseket és konkrét lépéseket.

Végeredményben hasonlóképpen a Befogadó Nemzeti Támogatás, mint feladatcsomag is ilyen. Tehát a Magyar Honvédség – de nem csak a honvédség, a rendőrség erői – békefenntartó, tán már béketeremtő és egyéb humanitárius műveletekben, amikor részt vesznek, illetőleg amikor szövetséges katonai vagy más erők Magyarország területén működnek, akkor bizony a Befogadó Nemzeti Támogatásnak, sőt egész rendszerének működésbe kell lépnie.

Önmagában egy minőségi változás, – ebből következik a Befogadó Nemzeti Támogatás mint feladat léte – az, hogy hazánk az **Észak-atlanti Szerződés Szervezetének** tagja lett.

A többi elem, amelyeket a gazdaságmozgósítás új koncepciójának kidolgozása során figyelembe vettünk, önmagukban természetesen szintén fontosak, de nem függnek össze feltétlenül és szorosan a Befogadó Nemzeti Támogatás ügyével.

A gazdasági felkészítés és gazdasági mozgosítás új koncepciója és a BNTA“*gm*” szerepének és környezetének változása; Az észak-atlanti szövetségi tagság és az új biztonságpolitikai környezet;

- A követelménytámasztók minősített időszakigényeinek változása;
- A nemzetgazdasági környezet;
- A katasztrófavédelem térnyerése;
- Az államigazgatási munkamegosztás a “*gm*” tevékenység koordinációjában.

A GF és GM feladatai végrehajtásáról szóló kormányrendelet és a BNT:

- A “*gm*” alapeladatai;
- A követelménytámasztó szervek;
- Válsághelyzet.

Hagyományos feladata a gazdaságmozgosításnak a fegyveres erők és rendvédelmi szervek minősített időszakigényeinek a kielégítése és egy új (és mai témánkkal összefüggő) része pedig a kollektív feladatot végrehajtó szövetséges erők ellátásának ügye. Ebben értjük egyrészt az itt tevékenykedők támogatását, ez a befogadó nemzeti támogatás, másrészt pedig az általunk valahol működtetett szervezet támogatását, amely a nemzeti támogató elem.

A GM alapeladatai:

Vagyoni szolgáltatások biztosítása

a) A fegyveres erők és a rendvédelmi szervek mozgosításához és mozgosított működéséhez;

b) A szövetségi kötelezettség alapján kollektív védelmi feladatot végrehajtó szövetséges fegyveres erők ellátásához (BNT, NTE);

c) A lakosság alapvető élelmiszerrel, valamint alapvető szolgáltatásokkal történő ellátásához;

d) Az ország közigazgatási rendszere zavartalan működéséhez;

e) A nemzetgazdaság és a társadalom működőképességének fenntartásához, szükség esetén e funkciók helyreállításához.

A gazdaságmozgósítás alapfeladatainak további elemei azok a klasszikus elemek, úgyszólván ezekről itt nem szólnék részletesen, mindössze a teljesség kedvéért szerepelnek.

Nézzük meg a követelménytámasztó szerveket. Itt is a hagyományos követelménytámasztó szervek közé belépett egy új elem – nevezetesen a **Szövetséges Fegyveres Erők**. Abban viszont mégsem egy hagyományos követelmény támasztó, mert – ahogy erről már itt szó esett – az ő ellátásukkal kapcsolatos megállapodások kormány szintű megállapodások. Az egy más kérdés, hogy a Kormány felhatalmazásával aztán majd ki írja alá. Tehát ahogy mondani szokás „*kéz-láb technika*”, de szeretnék nyomtatékosan rámutatni, hogy ez egy minőségi különbség.

A követelménytámasztó szervek:

- A minősített időszakos és válsághelyzeti feladatok végrehajtásáért felelős fegyveres erőket, rendvédelmi szerveket felügyelő minisztériumok.
- A szövetséges fegyveres erők vonatkozásában a Kormány; az ágazati minisztériumok, az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala, a lakosság ellátása szempontjából a megyei közgyűlés elnökök és a főpolgármester.

A Magyar Köztársaság Kormánya vállal bizonyos kötelezettségeket, hogy adott esetben mire számíthatnak, mit vásárolhatnak meg, milyen szolgáltatást, stb. stb.

Egy következő elem – ez nem feltétlenül függ össze szorosan a mai szűkebb témával vagy bővebb, minősítés kérdése vagy szempontrendszer kérdése – hogy a gazdaságmozgósításról és felkészítésről szóló kormányrendeletben beleütköztünk abba a problémába, hogy az **Alkotmány** a minősített időszakokat sem problémamentesen definiálja, de a **válság, a válsághelyzet kategóriát** egyáltalán nem. Veszélyesnek, gyakorlatilag lehetetlennek tartottuk – legalábbis a mi agyunktól nem telt ki – hogy definiáljunk egy gazdaságfelkészítés és -mozgósítás szempontjából való úgynevezett válsághelyzetet.

Válsághelyzet:

- a katasztrófhelyzet
- a veszélyhelyzet
- a fegyveres támadás
- vagy a külön jogszabályok hatálya alá eső békeművelet– amennyiben e helyzetek mértéke, állapota nem indokolja a minősített időszak kihirdetését.

Ezért azt az utat választottuk – még ma is ér érte kritika – hogy összegabogarásztuk más jogszabályokból az ott már definiált hasonló kategóriákat. És elég erős jogszabályokat találtunk, mert hát törvényeket, az ENSZ alapokmányát, a washingtoni megállapodást és így tovább, és így tovább. És így ebbe a csomagba szedtük össze egyrészt a katasztrófhelyzetet, a veszélyhelyzetet, a fegyveres támadás, illetőleg békeművelet eseteit, amelyek nem indokolják egyik típusú minősített időszak kihirdetését sem, ámde mindenképpen bizonyos értelemben mégiscsak rendkívüli intézkedéseket kell bevezetni.

Említettem, hogy az életbe léptetés előkészületeinek egy korábbi fázisában áll a **védelemgazdasági alapterv** kidolgozásának módszertani útmutatója, amely az igény-kielégítés módjairól a tervező szervekről és a tervezés technikájáról szól.

A védelemgazdasági alapterv módszertani útmutatója és a BNT:

- A minősített időszaki igények kielégítési módjai;
- A tervező szervek (honvédelmi miniszter, gazdasági és közlekedési miniszter, miniszterek, védelmi bizottságok) feladatai és munkamegosztásuk;
- A tervezés technikája.

Az igény-kielégítés módjai megint csak a hagyományosak, az igénybevétel, a folyó termelésből és készletekből, tartalékokból, a rögzített hadiipari kapacitásokból való kielégítés. Ez ugyan, mint kategória nem új, hogy az importból való igény kielégítés, de itt ugye paradox módon belép az exportból való igény kielégítés és ez a két elem az, amely a Befogadó Nemzeti Támogatás, illetve a nemzeti támogató elem ügyeiben a megfelelő ellátás, a vagyoni szolgáltatások tekintetében belép. Mert egy nemzeti támogató elem tekintetében nemcsak arról van szó, hogy mi utána szállítunk a tevékenykedő egységeknek, hanem arról is szó van, hogy

ő ott beszerez eszközöket, anyagokat, szolgáltatásokat és így tovább, magyarul importál.

A minősített időszakos igények kielégítési módjai:

- Eszközök, objektumok és szakemberek minősített időszakos igénybevitelével;
- Folyó termelésből és készletekből; Védelmi célú tartalék-ból;Rögzített NTE hadiipari kapacitásból;
- Importból ();
- Exportból (BNT);Segélyből.

Én azt gondolom, hogy a következő feladatsor az már nem több, mint ennek az előbb elmondott gondolatsornak egy részletesebb kifejtése. Vegyük csak ismét tartalomjegyzék szerűen, hogy melyek a tervező szervezetek feladatai. Ahogy az előbb utaltam rá, mind az igények fogadása, mind az igények visszaigazolása kormányfeladat. Nyilván nem a Kormány egésze, hanem ahogy ez az előbb elhangzott, e tekintetben a honvédelmi miniszternek kulcsszerepe van.

A tervező szervezetek BNT feladatai:

- A honvédelmi miniszter feladatai;A gazdasági és közlekedési miniszter feladatai;
- Az ágazati miniszterek feladatai;
- A védelmi bizottságok feladatai.

Tehát a **Honvédelmi Minisztérium** az, amelyik a tényleges igénytámasztó és a belföldi szervezetek között a kapcsolati pont. Az pedig a dolog természetéből fakad, – mivel itt elsősorban anyagi eszközökről, szolgáltatásokról, közlekedési lehetőségek biztosításáról stb. van szó – hogy eminens szerep jut a **Gazdasági és Közlekedési Minisztériumnak**, lévén a gazdaságfelkészítés, -mozgósítás koordinátora.

A honvédelmi miniszter feladatai:

- a BNT keretében érkezett szövetségi erőforrás igény fogadása,

- a BNT katonai igény kielégítésének tervezése, a nem katonai igény továbbítása az illetékes tervező szervek részére,
- a BNT összes igény visszaigazolása a szövetségesek felé. **A gazdasági és közlekedési miniszter feladatai:**
- a BNT keretében érkezett nem katonai szövetségesi erőforrás igény fogadása,
- az illetékes tervező szervek vizsgálata és javaslata alapján – visszaigazolása a honvédelmi miniszternek.

De természetesen, mivel a szükségletek nem csak ipariak, közlekedésiek, hanem egészségügyi, élelmiszeripariak és így tovább, ezért más ágazati minisztériumoknak is komoly feladataik vannak.

Az ágazati miniszterek feladatai:

A BNT igények ágazati ellátási felelősség alá eső része teljesíthetőségének visszaigazolása és tervezése.

(Ipari, kereskedelmi és közlekedési – GKM, egészségügyi – ESZCSM, hírközlési – IHM, élelmezési – FVM, vízügyi – KVM, külkereskedelem – KüM, munkaügyi - FMM).

Ami teljesen természetes, hogy a védelmi igazgatás rendszerének részei a védelmi bizottságok, ugyanígy az ő feladatrendszerükbe is új elemként a befogadó nemzeti támogatás rendjét be kell illeszteni.

A védelmi bizottságok feladatai:

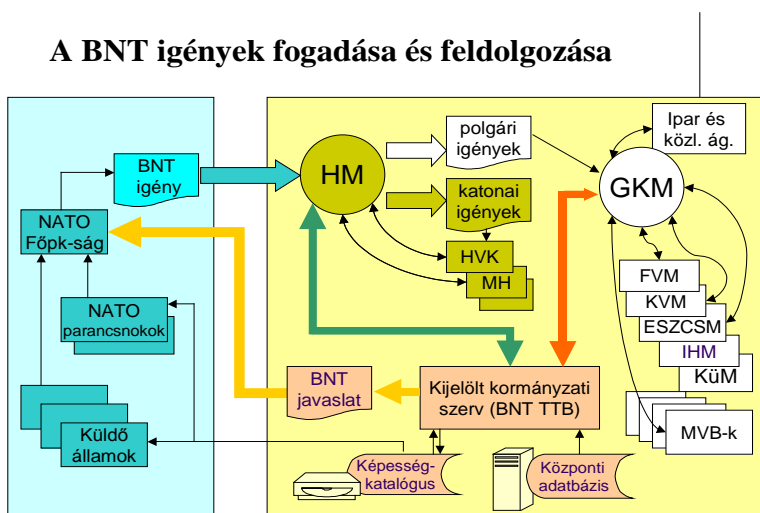
- A BNT igények területi ellátással biztosítható része teljesíthetőségének visszaigazolása és tervezése (technikai eszközök, objek-tumok, gyakorlóterek, alapellátási cikkek, ivóvíz stb.).
- Közreműködés a Polgári – Katonai Együtműködés (CIMIC) koordinálásában.

Nos, ennyiben gondoltam összefoglalni a Befogadó Nemzeti Támogatás feladatrendszerét mint a gazdaságmozgósítás részét. Szeretnék befejezésül utalni arra, amit *Patyi úr* elmondott, hogy egy ideig viták vol-

tak a tekintetben, hogy most a gazdaságmozgósítás része-e a Befogadó Nemzeti Támogatás, avagy fordítva.

Aztán, igazából mai meggyőződés szerint is helyes eredményre jutottunk, hogy tudniillik a befogadó nemzeti támogatás védelmi, honvédelmi feladat. Ezért tehát ennek a szervezése, irányítása, koordinációja a Honvédelmi Minisztérium feladata. Az egy következő kérdés, hogy a feladatsomagban egy nagyon jelentős súlyú, talán nagyobb részt is kitevő a gazdasági, szolgáltatási feladatsomag. Ebben természetesen a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium minden tehetsége szerint helyt áll.

A BNT igények fogadása és feldolgozása

Köszönöm a figyelmüket.